

5. klass AJALUGU Aine maht: 2 tundi nädalas, 70 tundi aastas

ÕPETAMISE KOKKULEPE

Õpetaja, lapsevanem ja õppija teevad koostööd, et leida parimad võimalused ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Kõik õpetajad kasutavad oma tundides lõimitud (sh digipädevused) ja elulähedast õpet, õpetavad teadlikult õpistrateegiaid, sh lugemisstrateegiaid lugemisoskuse toetamiseks. Kõik õpetajad väärtustavad ja arvestavad õppija individuaalsust.

ÕPPEAINE EESMÄRGID

1. Oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist.
2. Ajaloo mõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus.
3. Ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus.
4. Funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlus oskus, järelduste tegemise, seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus.
5. Empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus.
6. Allikaanalüüs ja ajaloo kaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja
7. Hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus.

ÕPITULEMUSED

ÕPPESISU *sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused*

AJAARVAMINE JA AJALOOALLIKAD

- Kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number.
- Paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid.
- lahendab ajatelje abil ülesandeid: jagab ajalugu perioodideks (esi- ehk muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu)
- Teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid
- Nimetab ja liigitab ajalooallikaid.

- Vestlus ajast, kuidas vanasti aega mõõdeti (veekell, päikesekell, liivakell, kalendrid) näitlikustada vahenditega.
- Õpetaja tutvustab ajajoont, märgib peale Kristuse sünni ja selgitab, mis on tänapäevase ajaarvamise alus.
- Sajandite määramine ja ajajoonetele kandmine.
- Ajalooallikate tutvustamine.
Audiovisuaalne ajalooallikas näitena, nt Eesti Kultuurifilmi „Eesti algkool 1939“: <https://www.youtube.com/watch?v=0isf3jpllrE>
- Esemelised ajalooallikad, nt “Vanad asjad”

• Iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust. • Kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid	https://www.youtube.com/watch?v=gTIQdwioShQ • Töö erinevate allikatega • „Eestlaste eluolu muinasajal“: video: https://www.youtube.com/watch?v=Ri7UQmVMqvc • Kristo Siig videote põhjal võrdleva tabeli täitmine: kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg - ajastu iseloomustus, peamised uuendused. Arutelu iga video vaatamise järel. • Töö kaardiga: selgitatakse, mis on ajaloo atlas, ning õpitakse, kuidas sellega tööd teha; miks on legend ja kuidas legendi koostada. • Ajajoone koostamine muinasaja perioodidest (võib ka kanda tähtsamad sündmused/leiutised ajajoonele).
AJALOOSÜNDMUSED, AJALOOLISED ISIKUD JA ELUOLI	
• Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ja iseloomustab allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust. • Teab muistse vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärgi • Teab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloos olulised. • Selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas.	• Faktipüramiid Läti Henriku ja Lembitu kohta. • Võrdlus - tänapäevane raamat ja Läti Henriku “Liivimaa kroonika”. • Teemantluuletus “muistne vabadusvõitlus”.
EKUOLU KESKAJAL	
• Teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas • Teab ja selgitab, mis roll oli kirikul keskaja ühiskonnas ja kultuuriloos • Kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat, toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu	• Tabel/ mõistekaart: mis on katoliku kirik, kes juhib, mis oli kiriku roll keskaja ühiskonnas. • Võrdlev tabel: paavsti roll keskajal ja tänapäeval. • Näidata piltidena tuntumaid keskaegseid kirikud - mis riigis asuvad, võrrelda kirikute eksterjöörü - erinevused, sarnasused. • Võrreldakse tänapäeva ja keskaja linna. • Keskaja muusika kuulamine ja selle võrdlemine tänapäeva muusikaga.

EESTI 16.-18. SAJANDI SÕDADE PERIOODIL	
• Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos, toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus. • Mõistab ajaloosündmuste ajalist järgnevust. • Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost. • Nimetab ajalooliseid isikuid ja miks nad on ajaloos olulised.	• Sündmuste järjestamine ja ajajoonele kandmine. • Sõdade põhjuste ja tagajärgede sõnastamine. • Töö tekstiga: kava koostamine Põhjasõja kohta. • Töö kaardiga: võrdleb Liivi sõja järgset ja Põhjasõja järgset kaarti ning sõnastab järeldusi. • Karl XII, Peeter I, Ivan IV olulisus Eesti ajaloos.
ELUOLI UUSAJAL	
• Kirjeldab inimeste eluolu minevikus (rehielamu, mõis, toidulaud, rõivad, rahvatraditsioonid ja pärisorjus)	• Venni diagramm: talupoja rehielamu ja tänapäeva elamu piltide põhjal • Rahvakalendri tähtpäevad tänapäeval ja vanasti – mida tähistame siiamani ja mis tähtpäevad on juurde tulnud.
RAHVUSLIK ÄRKAMISAEG	
• Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos • Teab, kes olid Johann Voldemar Jannsen, Lydia Koidula, Carl Robert Jakobson, Jakob Hurt ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos. • Kirjeldab tähtsamaid ärkamisaja sündmusi.	• Eesti kroonide visuaalid. Õpilane märgib, kes ja miks on kroonil (olulisus kultuuriloos). • Mõistekaart: mis oli rahvuslik ärkamine?
EESTI ISESEISVUMINE	
• Nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid • Kirjeldab Eesti iseseisvumise näitel põhjuse ja tagajärje seost. • Teab, kes olid Konstantin Päts, Konstantin Konik ja Jüri Vilms ja põhjendab nende olulisust. • Teab, millal ja kus kuulutati välja Eesti Vabariik.	• Faktipüramiid: pannakse kirja olulisemad märksõnad iseseisvumise kohta. Iseseisvusmanifesti lugemine.

ISESEISEV EESTI KAHE MAAILMASÕJA VAHEL	
• Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost. • Teab vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi. • Teab ja oskab selgitada võidupüha tähtsust Eesti kultuuriloos • Selgitab Tartu rahu tähtsust.	• Ajatelg: vabadussõja alguse ja lõpu ning oluliste lahingute dateerimine, ajateljele kandmine. • Film „Nimed marmortahvil” • Erinevad ülesanded kaardiga - sõja alguse, oluliste lahingute leidmine, kontuurkaardile kandmine, Tartu rahu järgse ja tänapäevase Eesti kaardi võrdlemine.
EESTI JA TEINE MAAILMASÕDA	
• Toob näiteid, kuidas Teine maailmasõda mõjutas elu Eestis. • Teab, kes olid Jossif Stalin ja Adolf Hitler ning selgitab nende mõju Eesti ajaloole.	• Töö tekstiga: teksti põhjal sõja põhjuste ja tagajärgede sõnastamine, oluliste sündmuste väljatoomine. • Filmi vaatamine: „Ristituules“ või „1944“ • Pildivaatlus: sõjapurustused Tallinnas
NÕIKOGUDE AEG	
• Iseloomustab erinevatest valdkondadest ENSV eluolu (metsavendlus, kolhoos)	• Vestlus/intervjuu: õpilased uurivad kodus vanematelt, vanavanematelt ja/või perekonna tuttavatelt, missugune oli eluolu nõukogude ajal (kool, poes käimine, elamud, kultuur, meelelahutus jne). Kirjalikult või salvestada vestluse/intervjuu.
ISESEISVUSE TAASTAMINE	
• Teab, kes oli Lennart Meri selgitab tema olulisust • Teab, mis põhjustel sai Eesti iseseisvuse taastamine võimalikuks • Oskab nimetada mõnda iseseisvumise taastamisega seotud sündmus (Balti kett, laulev revolutsioon)	• Mälestused: uuritakse vanematelt ja/või vanavanematelt, mida nad mäletavad iseseisvuse taastamisest. Võimaluse korral tuuakse kodust kaasa pilte vms. • Kontuurkaart: Balti kett kandmine kontuurkaardile ning selgitamine, miks see toimus, kus ja millal. • Mälestuste kogumine: kas on peres kedagi, kes Balti ketis osales? Uurida perekonnalugu ja pilte antud sündmusega seoses. • Isamaaliste laulude kuulamine. • Lünkteksti täitmine iseseisvuse taastamise kohta, märksõnad on etteantud.